

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Legea contra cametei. — Acțiunea de asanare de bănci. — Situația.

Legea contra cametei.

— Norme de interpretare. —

Este o lege izvorâtă din reale și imperafive necesități economice-financiare. Scopul mărturisit al autorilor este acela, de a atenua efectele dezastruoase ale unei crize, care se prelungește peste toate așteptările și urmările căreia — fără o intervenție a puterii de Stat — ar fi incalculabile din toate punctele de vedere.

Fiind reclamată de marile masse năpăstuite de plaga cămătăriei — grosul corpului electoral, — legea contra cametei a scontat bineînțeles și efecte politice.

Adversarii legii — tabăra creditorilor — contestă eficacitatea practică a legii, pornind dela forța inexorabilă a legilor economice și susținând că camăta fiind un efect al crizei generale economice, mai întâi trebuie înlăturată criza, — adevărat cauza, — și efectul va dispărea apoi dela sine.

Raționamentul acesta nu rezistă logiceii de fier. Camăta adevărat nu este numai efect, ci ea este totodată și cauză — și încă cea mai ponderoasă — a crizei economice. Căci micșorând camăta, se va ieftini producția și viața, deci se va ameliora criza. — În orișice caz dacă criza cu nenumăratele ei cauze și efecte prezintă un nod gordian, noi credem, că punctul unde trebuie tăiat nodul, este chiar camăta.

Că intervenția legiuitorului în fenomenele de natură economică poate da rezultate salutare, o dovedește și recenta curbă de sacrificiu, despre care asemenea s'a afirmat, că nu va contribui cu nimica la ieftinirea traiului. Ori teoria aceasta a fost desmințită din primele săptămâni cari au urmat aplicării acestei curbe, căci ieftinirea s'a arătat pe toată linia și tendința de scăderea prețurilor se menține.

Să nu se disprețuiască nici efectele de ordin politic și social. Legea prin faptul confecționării a pus capăt unei îndelungate și desasperate agitațiuni, care era utilizată de elemente subversive împotriva ordinii noastre de stat. Și în adevăr dacă proprietatea imobiliară (agrară și clădită) adevărat capitalul imobilizat a trebuit să sufere restricțiuni și amputări atât de radicale cum au fost rechizițiile și exproprierile, toate acestea pentru cauză de *utilitate publică* adevărat din interes general social și de stat, tot așa și capitalul rămas în stare lichidă (mobilă) este dator să aducă jertfa supremă pentru a contribui la salvarea situației desperate.

Se mai obiectează, că legea și așa va fi eludată. Oricare lege se poate eluda, dar eludarea legii și lipsa ei totală nu este tot una. Cazurile de eludare pot să fie numai cazuri singulare, și justiția va avea datoria ca să nu devie eludarea o normă generală.

Deși legea ca operă juridică este mancă și prea laconică, totuși credem, că textul în punctele unde ar putea fi eludată, este destul de categoric, și îndeosebi penalitățile ne par măsuri destul

de drastice pentru a intimida tendințele de eludare.

Este apoi cert, că în comerțul bancar, care constituie temelia întregului credit modern, și care lucrează sub controlul publicității, eludarea legii va fi foarte anevoioasă și foarte riscată.

Cazurile de eludare se vor reduce prin urmare la creditul privat sau clandestin. Ori acest teren nu are prea mare importanță în viața economică. Debitorul care recurge la credite clandestine cu camete superioare celor percepute de bănci, este un debitor slab, de obicei un risipitor, care a fost respins deja de către toate băncile. Acordând acestuia împrumut, acela e ca și pierdut. Deci creditorul prudent nu-și va ridica economiile din depozitul sigur al băncii pentru a le face cadou debitorului desperat.

Susțin prin urmare că *legea nu va avea efect dezastruos asupra depunerilor bancare*, așa cum se afirmă de tabăra adversă.

Ca concluzie putem afirma că legea contra cametei nu va întârzia să-și arate efectele binefăcătoare în viața economică cu toate jertfele (băncile mici), cari vor fi neînălăturabile, dar cari trebuiesc aduse pentru binele obște.

*

Legea fiind supărător de defectuoasă, aplicațiunea ei va da naștere la numeroase discuții și controverse. Lipsurile legii vor trebui suplinite prin o interpretare adecvată spiritului legii. — În rezolvarea problemelor ce se vor pune, jurisprudența va trebui să aibă în vedere îndeosebi două criterii călăuzitoare: întâi că legea contra cametei reglementând numai un mic capitol din domeniul dreptului civil și comercial, ea este o lege specială de strictă interpretare și unde nu dispune, se aplică normele de caracter general din dreptul civil respective din dreptul comercial — după caracterul speței.

Al doilea criteriu este intențiunea legiuitorului, exprimată în expunerea de motive, de a comprima dobânda perceptibilă la o limită fixă, care nu poate fi depășită sub nici o formă.

Caracterul sever și inflexibil al legii — *ius strictum* — începe peste dobânda maximă în terenul calificat de „strictoprit“.

Sub aceasta limită interpretarea legii va putea avea o notă de indulgență, de elasticitate, căci pe acest teren părțile au deplină libertate de mișcare, fără teamă de a leza interesele private sau generale vizate de legiuitor.

*

Din numeroasele spețe discutabile, cari se pot ivi în cursul aplicațiunii legii contra cametei, vom examina pe cele mai importante și mai frecvente, încercând a le da interpretarea juridică cea mai potrivită:

1. *Poate creditorul să perceapă anticipativ dobânzi maximale (6% peste scontul Băncii Naționale) numai pe bază de convenție verbală, fără act scris? Cu alte cuvinte, dacă debitorul de voie bună a consimțit să plătească creditovului dobândă maximă fără act scris, are dreptul de a cere în justiție restituirea diferenței până la dobânda legală? (2% peste scontul B. N.).*

Întrebarea de sus se pune în urma dispoziției din art. 2 din lege, care spune, că: „Pretențiunea privitoare la dobânda convenționată nu poate fi valorificată în justiție decât în cazul când ea este stipulată prin act scris“. „Când debitorul este ținut să plătească o dobândă fără ca aceasta să fie fixată prin act, el va plăti dobânda legală“.

Observ, că d. e. băncile din Cluj, după cum sunt informat, interpretează dispoziția aceasta în materie cambială în sensul acela, că și la împrumuturile este necesar un act scris, pentru a putea încasa dobânda maximă, fără teama de restituire.

Păreră mea este, că *dobânda până la limita maximă (6% peste scontul băncii Naționale) plătită de voie bună este bine plătită, atât în materie cambială, cât și după împrumuturile simple civile și comerciale, și nu se poate cere restituirea ei*. Obligația relativă la dobânda sub limita maximă este *obligatio naturalis*, care adecă nu este investită cu dreptul de acțiune, dar odată executată, rămâne bine și legal executată.

Motive: Art. 2 prevede că actul scris se cere numai pentru valorificarea dobânzii în justiție, o formulă folosită în limbajul juridic pentru a indica antiteza obligațiunii naturale.

Caracterul acestei obligațiuni este acela, că ea este *tolerată* de lege, numai asistența judiciară îi este denegată.

Art. 4 lovește cu nulitate numai excedentul de dobândă, care depășește limita maximă. („dacă s'au stipulat dobânzi care întrec maximum arătat de art. 2, *pentru excedent obligațiunea este nulă de drept*“.)

Mai departe art. 11. vorbește de acțiunea pentru restituirea „*excesului de dobândă*“ și „*a dobânzii ilegal stipulate*“.

Ori este cert, că *dobânda sub limita maximă (azi 14%) nu este ilegală*, și numai prestațiunea izvorâtă din obligație *nulă* se poate cere înapoi.

Dobânda sub limita maximă nu lezează acele interese generale pe cari legiuitorul a voit să le ocrotească, deci ea este în intențiunea legiuitorului.

Pe de altă parte art. 5 admite *plata anticipată* a dobânzilor pe cel mult 6 luni.

Să nu se uite apoi, că după normele generale de interpretare *nulitatea nu se prezumă*. *Pentru nulitate este totdeauna necesară dispoziție categorică*. Prin urmare dacă legiuitorul ar fi intenționat să lovească cu nulitate absolută și dobânzile sub 14% stipulate verbal trebuia să o spună *expres*, dar o dispoziție categorică în acest sens lipsește.

Din criteriul principal de lege specială a legiurii contra cametei, caracter menționat mai sus, se poate frage un alt argument peremptoriu, și anume că legiuitorul nici nu a voit și nu a putut să modifice sau să suprimă prin legea cametei materia din dreptul civil, sau comercial. Unde a voit să facă acest lucru, l-a spus lămurit, ca de ex. în art. 4 aliniat ultim prin care abrogă pactele de răscumpărare și antichreză. Ori este indiscutabil, că dacă în urma legii cametei s'ar cere de pildă convențiune scrisă pentru fiecare act de împrumut cambial, s'ar aduce o gravă atingere întregului drept cambial, care azi este sufletul creditului privat și public. Prin actele scrise s'ar stingheri și s'ar îngreuna în mod simțitor circulația bancară, și actul totuși nu ar putea avea efect decât între părțile originale. Când cambiala a fost trasă asupra altei persoane, convenția nu mai este validabilă.

Este mai presus de orice îndoială,

că intenția legiuitorului nu a putut merge așa departe să prejudicieze prin o minusculă lege de detaliu cum este legea dobânzilor, dreptul material însuși.

Mai amintim ca întregire, că dl Dr. Voicu Nițescu, ministrul justiției și autorul legii fiind întrebat în comisia juridică-financiară dela Senat, cum a înțeles dânsul proiectul în privința aceasta, a răspuns că „*dobânda sub limita maximă plătită benevol constituie naturalis obligatio*“. Acest răspuns îl atestază senatorii cari erau prezenți.

Părerea autorului legii exprimată în formă neparlamentară nu are valoare legală, dar ea este totuși un mijloc real, de a cunoaște intențiunea legiuitorului.

2. *Dacă creditorul cambial stipulează prin act scris dobânda maximă. poate el să o valorifice în justiție?*

Răspund: *se poate valorifica în proces civil, dar nu în procedura cambială prin mandat cambial de plată, care se cunoaște în procedura ardeleană.*

În sensul art. 3 punctul 2 din legea cambială ard. „*dacă în textul cambiei se stipulează și accesorii peste suma de plătit, stipulația aceasta este nulă de drept*“. Iar în sensul art. 609 din procedura civilă ardeleană, instanța judiciară emite mandatul cambial numai în baza cambiei, neputând avea în vedere alte documente. Dispozițiile acestea izvoresc din natura juridică a cambiei, care încorporează creanța, ea însăși fiind o creanță, un titlu de credit.

Jurisprudența maghiară asemenea nu admitea emiterea mandatului cambial pentru dobânzi maxime. Dacă creanța cambială era acoperită prin ipotecă și prin act de garanție, care conținea dobânda maximă de 8% instanța obliga prin mandat pe pârât numai la plata dobânzii legale de 6%, dobânda maximă putându-se valorifica numai în proces civil în baza actului de garanție, care de obicei constituie și o obligație de sine stătătoare. Bineînțeles când dobânda maximă este întabulată, ea se va putea seria în ordinea rangului și fără proces separat.

Aceasta ordine de drept nu s'a modificat prin legea cametei. *În concluzie: Dacă la acordarea împrumuturilor cambiale se stipulează dobânda maximă prin*

act scris, creditorul este în drept fie a împrăcesua pe debitor în civil în baza cambiei și a convenției scrise cerând dobânda maximă, fie a-l împrăcesua pe cale cambială cerând dobânda legală, pentru diferența de dobândă rămânându-i deschisă calea civilă în baza actului scris.

Care este partea fiscală a chestiunii?

Convențiile scrise în astfel de cazuri se vor *timbra* în sensul art. 14, § 6 cu timbru fix de 26 Lei 50 bani, ele având de bază un alt document (cambia) timbrat. Este adevărat însă că § 6 vorbește de convenții pentru deschidere de credit *simplu* și de cont-curent, de creditul cambial nu face amintire și acesta nu este credit simplu, ci un credit sui generis. S'ar putea face prin urmare obiecțiunea, că convenția care întregește cambia să fie impusă cu impozit proporțional pentru diferența de dobândă, care este substratul și valoarea reală a convenției sau chiar ca o convenție independentă pentru toată valoarea: capital și dobânzi. Rămâne ca Comisia Centrală a timbrului să decidă, căci fiscul nu prea ia în seamă argumentările juriștilor.

3. *Chestiunea creditelor în cont-curent. Poate banca creditoare să calculeze dobânzile maxime în mod anticipat la încheierea contului?* Cu alte cuvinte poate calcula dobânzi după dobânzi din momentul înscrierii poziției debitoare până la ziua încheierii contului?

Chestia aceasta s'a pus la toate băncile imediat după intrarea în vigoare a legii (2 Aprilie a. e.).

Băncile fiind obligate de lege a reduce dobânda după toate creditele la 14%, debitorii în cont-curent, cari se debitează cu dobânda ulterior, au ajuns într'o situație mai avantajoasă față de debitorii cambiali, cari plătesc dobânda anticipativ. Diferința ar fi circa 1%—1.3%. Întrebarea este acum, dacă banca este îndreptățită în baza unei convențiuni scrise să facă debitarea ulterior la încheiere și cu procente de 1%—1.3% în plus, motivând procedura cu inechitatea ce s'ar face debitorului cambial și cu convenția care ar admite aceasta?

Răspundem, că banca nu este în drept să calculeze mai mult de 14%. Calculând dobânzi după dobânzi ar însemna și elu-

darea legii contra cametei, care admite numai 14%, fie că se calculează anticipat, fie decursiv, și ar însemna și violarea normelor materiale cari guvernează materia conturilor-curente. Ori în virtutea acestor norme *dobânda după dobândă se poate calcula numai când dobânda este înglobată în sold.*

Tot din aceasta considerațiune nu se poate accepta nici soluția aceea, ca în baza unui convențiuni scrise contul să se debiteze cu ocaziunea înscrierii fiecărui poziții și cu dobânda calculată anticipat până la ziua încheierii contului, ceea ce și tehnicește ar fi greu de executat.

Chestiunea poate fi rezolvată echitabil în modul acela, că banca ia după pozițiile debitoare 14% și după sumele creditoare un etalon mai scăzut de pildă 12¹/₂%, ceea ce nu este contrar uzului comercial și în acest caz situația debitorului cambial cu cea a conturentistului ar fi egalată.

4. *Intre dobânda legală și convențională. Poate justiția stabili dobânda convențională și pentru timpul ce urmează scadenței?*

Este cert că dobânda convențională se referă la intervalul de timp pentru care s'a acordat împrumutul, („Acord lui N. N. un împrumut de Lei . . . . până la . . . . . cu dobânzi de 14%“), fie că se percepe anticipat fie ulterior la scadență. După scadență neexistând o convenție, adecă un acord bilateral între părți relativ la dobânda maximă, ar urma ca dobânda maximă stipulată în convenție să nu mai fie hotărâtoare. În urma procesului nu se mai poate vorbi de un raport convențional, ci cel mult de un raport forțat, care rezultă în urma sentinței de condamnare.

Jurisprudența Casafiei noastre prin o decizie recentă a tranșat această chestiune în sensul că *debitorul și după scadență este obligat să plătească dobânda convențională* pe considerentul foarte echitabil și judicios, că *creditorul nu poate fi pus în situația mai desavantajoasă prin culpa debitorului, care nu-și plătește datoria la scadență.*

5. *Cum se va aplica dobânda legală? Se poate cere dobânda legală fără act scris?*

Alineatul 3 din art. 2 spune că atunci „Când debitorul este ținut să plătească o dobândă fără ca aceasta să fie fixată prin act, el va plăti dobânda legală”.

Dreptul material stabilește cazurile când o obligațiune bănească este generatoare de dobânzi.

In dreptul comercial dobânda este obligatorie de jure, prin urmare aici și fără stipulație scrisă creditorul va avea dreptul la dobânda legală. De pildă comerciantul care fiind în legătură de afaceri cu alt comerciant, poate cere dobândă legală după toate sumele plătite sau avansate pentru acesta din urmă.

In dreptul civil însă împrumuturile sunt principial gratuite și dacă nu s'a stipulat dobândă în mod expres, ea nu poate fi cerută pe timpul împrumutului.

Se pune întrebarea: *Se poate judeca dobânda legală în caz de stipulațiune verbală?* De ex. dacă se stipulează 14% dobândă, pot fi judecate 10%? Apoi în cazul când după împrumutul civil nu s'au stipulat dobânzi, *pot fi judecate dobânzi legale dela scadență?*

Din alineatul 2 al art. 2 citat mai sus („pretențiunea privitoare la dobânda *convențională* nu poate fi valorificată în justiție decât în cazul când ea este stipulată prin act scris”) ar rezulta, că dobânda stipulată verbal nu ar putea fi judecată nici în limita dobânzii legale. Ori aceasta dispoziție — imprecisă ce e drept — urmează imediat după dispoziția care în alineatul prim stabilește dobânda *maximă* („dobânda convențională anuală nu poate trece de 6% peste scontul Băncii Naționale a României”). Este evident prin urmare, că *impunerea actului scris se referă numai la dobânda maximă*.

Alineatul 3, al art. 2 („Când debitorul este ținut să plătească o dobândă fără ca aceasta să fie fixată prin act, el va plăti dobânda legală”) cu privire la împrumuturile civile trebuie interpretat astfel, că *dacă debitorul civil se obligă la o dobândă, dreptul material (civil) respectând această obligațiune, el va trebui să plătească dobânda legală*. Dacă convenția ar conține dobânda maximă, partea aceasta bineînțeles nu va avea efect de drept.

Ce privește a doua întrebare relativă la dobânda ce ar putea fi stabilită

la împrumuturile civile *dela scadență*, răspunsul este *orice creanță după scadență fiind generatoare de dobânzi legale, judecata va stabili aceasta dobândă, și în cazul când împrumutul până la scadență a fost fără dobândă, pentru că gratuitatea nu poate fi prezumată și peste întârzierea debitorului, și nu este îngăduit ca prin culpa debitorului creditorul să fie păgubit*. Aceasta este de altcunum și azi norma constantă în jurisprudența instanțelor noastre.

6. *Retroactivitatea legii*. Efectul retroactiv al legii contra cametei va putea avea consecințe practice numai în vechiul Regat. Aici dacă prin un act din 1928 au fost stipulate dobânzi de 24%, acestea vor putea fi judecate numai pentru timpul până la 7 Februarie 1929 (întrarea în vigoare a legii pentru stabilizarea monetară), dela 7 Februarie 1929 până la 2 Aprilie 1931 dobânda va fi redusă la 18% și dela 2 Aprilie 1931 la dobânda maximă (6% peste scontul Băncii Naționale).

Pentru ținuturile ardeleno retroactivitatea — care a întâmpinat o atât de acerbă opoziție în Corpurile legiuitoare din partea reprezentanților marilor masse electorale, pentru cari s'a făcut legea) — nu are o însemnătate practică. Aici sub regimul maghiar dobânda maximă fiind de 8% și legile de accelerarea procedurii fixând dobânda *legală* la o limită superioară (6% în comercial și 4% în civil peste scontul B. N.), instanțele au asimilat dobânda maximă cu dobânda legală și au denegat asistența judiciară pentru partea de dobândă care a excedat limita legală, — stabilind în sentințele de condamnare numai dobânda legală și atunci când dobânda — împreună cu comisioanele — era mai mare.

Retroactivitatea legii se va putea aplica și în părțile ardeleno într-o foarte redusă măsură, și anume în marginile fluctuațiilor din trecut ale scontului Băncii Naționale (între 7/V 1929—17/V 1929), apoi la 9^{1/2}% (dela 17/V 1929—26/XI 1929), la 9% (dela 26/XI 1929—1/IV 1931), în sfârșit dela 1 Aprilie 1931 a fost redus la 8%, alte reduceri fiind în perspectivă. Dacă de pildă un act scris încheiat în 1928 obligă la dobânda de 8%, care era dobândă maximă legală pe atunci, în părțile ardeleno și actul va fi împocesuat

de aci înainte, judecata nu va putea stabili dobândă mai mare de 8% (convenția părților). Dacă însă un act încheiat de pildă la 18 Maiu 1929 conține 15^{1/2}%, instanța va putea judeca 15^{1/2}% (deci cu 1^{1/2}% mai mult decât astăzi dobânda maximă) până la 26 Nov. 1929, iar pentru timpul dela această dată până la 1 Aprilie 1931 va stabili 15%.

Bine-înțeles stabilirea dobânzilor se va face numai pentru 3 ani, căci după acest termen dobânda se prescrie, atât după legea contra cametei (art. 6), cât și în virtutea codului civil ardelean (art. 1480).

7. *Sanctiuni civile și penale. Se poate cere restituirea dobândei plătite peste limita admisă de lege?*

Răspunsul afirmativ la aceasta întrebare legea contra cametei nu-l dă în formă categorică, dar el urmează pe deoparte din nulitatea absolută a perceperei excesului de dobândă, ca sancțiune de ordin civil, și din penalități, ca sancțiuni de ordin penal, iar pe de altă parte răspunsul afirmativ ni-l dă legea în mod indirect prin normele de procedură.

Art. 11 prevede că: „*partea vătămată își va putea formula prin acțiunea publică (penală) totodată și pretenția sa pentru exces de dobândă*” și mai departe că: „*Acțiunea civilă sau comercială a debitorului pentru reducerea dobânzii stipulate ilegal ori pentru restituirea celor ilegal percepute, nu va putea fi conexată cu acțiunea creditorului, ci ele vor fi judecate separat*”.

S'a reproșat legii (a se vedea Curierul Judiciar Nr. 14 dela 5 Aprilie: „*Lege contra cametei*” de E. Cristoforeanu, avocat) că impunând act scris pentru valorificarea dobândei maxime, ar exclude probațiunea cu martori cu privire la aceste dobânzi. Obiecțiunea este însă eronată, căci art. 11 în alineatul 4 spune expres, că „*Orice mijloace de probațiune sunt admisibile pentru a dovedi cuantumul dobânzilor deja plătite sau acelor ce s'au stipulat a fi plătite*”.

Observăm, că pretenția civilă putând fi reclamată prin însăși acțiunea penală, care este trimisă de lege în atribuțiunea judecătoreii de ocol, normele de compe-

tință fixate în legea accelerării se modifică în acel caz, când diferența de dobânzi ar depăși limita de 50.000 Lei, care după normele în vigoare ar trebui inacționată la Tribunal.

Țin să observ, că obligațiunea de restituire a dobândei plătite peste limita maximă este una dintre cele mai esențiale și eficace măsuri luate de legiuitor în contra eludării legii și ea a fost cerută și de subsemnatul (a se vedea „*Normalizarea dobânzilor*” în „*Revista Economică*”, Nr. 1 dela 1 Ianuarie 1931).

8. *Cine este posibil de sancțiunile penale?*

Legea prevede că pedepsele penale nu se vor aplica numai creditorului, ci „și acelu, care cu știință servește ca mijlocitor la comiterea delictului”, (art. 8, alin. ultim), iar la societățile comerciale „pedeapsa se va aplica celor ce au aprobat încheierea afacerii” și „dacă delictul s'a săvârșit de un procurist sau mandatar, pedeapsa se va aplica, atât acestuia, cât și celor în numele cărora și cu știrea cărora delictul a fost săvârșit (art. 10.) Delictul îl constituie stipularea sau perceperea dobândei peste limita maximă.

La societățile pe acțiuni pedeapsa se va aplica deci atât directorului, procuristului sau mandatarului, care au tratat cu partea lezată, cât și membrilor din consiliul de administrație cari au aprobat dobânda.

Ar fi fost de dorit să fi fost responsabili ca complici și funcționarii dela contabilitate, cari au făcut și controlat calculația dobânzilor.

În sensul legii deci contabilii și cassierii nu vor răspunde în penal, ei fiind considerați ca niște simple organe de executare, simple instrumente în mâna direcțiunei.

Bine înțeles atunci când contabilul calculează excesul de dobândă din inițiativă proprie fără știrea sau chiar împotriva ordinului direcțiunei, el va fi pasibil personal de pedepsele prevăzute de lege.

Sub „procurist” și „mandatar” — deși legea vorbește de ei în articolul referitor la societățile comerciale, — trebuie să înțelegem pe orice mandatar

și procurist, deci și pe *avocat* sau pe *altă persoană* care operează din încredințarea și pe contul altei persoane. — Aceștia pot fi încadrați și în dispoziția referitoare la „*mijlocitorii*” dela art. 8.

9. *Este abrogată legea uzurei din Ardeal?*

Dispoziția dela art. 12 că „toate dispozițiunile contrare din legile în vigoare se abrogă”, este finalul stereotip și prea comod al legilor noastre de după războiu, un refren care dispensează pe autori de o muncă foarte grea și meticuloasă, aceea de a pune în concordanță noua lege cu legile în vigoare și de a arăta *care anume dispoziții existente sunt contrare legii noi?*

Având în vedere că legea uzurii din Ardeal penalizează fapte tipic criminale: exploatarea debitorului ajuns în strâmtoare, periclitându-i existența materială, — că elementele reglementate de legea uzurei sunt mult mai variate, considerând apoi că ambele legi urmăresc acelaș scop: combaterea cămătăriei, — trebuie să concludem, că *legea uzurei din părțile ardelenne nu este abrogată prin legea contra cametei*. — Păreră această este confirmată și prin proiectul de lege în contra *uzurei*, care este în stadiu de pregătire.

Din pedepsele penale destul de aspre — prevăzute de legea contra cametei, pedepse mai severe decât acelea din legea uzurei, — ar rezulta însă că legea această ar fi de prisos. — Este apoi adevărat, că legea *uzurei* nu se prea aplică în timpul postbelic nici în Ardeal în urma schimbărilor economice.

Totuși nu putem opinia pentru înlăturarea acestei legi nici sub regimul legii cametei, pentru că gravitatea infracțiunilor este foarte inegală.

De fapt nu poți aplica aceeași pedeapsă unui creditor — de pildă unei bănci mici din provincie amenințată cu prăbușirea în urma legii contra cametei, — ca și unui cămătar fără suflet, care exploatănd situația precară și desperată a debitorului îi ia 200%—500% și astfel îi pregătește ruina materială sigură, — pentru acest din urmă va trebui deci să se aplice și mai departe pedeapsa *uzurarului*, care e mai dezonorată. Bine înțeles dacă se va alcătui o lege nouă — care este și necesară — ea va trebui să

majoreze pedepsele, fixând astfel o linie de demarcație între legea contra cametei și legea uzurei.

Dr. IOACHIM TOLCIU, Cluj.

Acțiunea de asanare de bănci.

Un prețios cadou de Paști au primit băncile „Intreprinderile Forestiere Române”, Cluj; „Isvorul”, Alba-Iulia și „Patria”, Blaj, aprobându-se de către Consiliul de miniștri, trecerea la Stat a portofoliului imobilizat a acestor bănci dela Banca Națională a României.

Jurnalul Consiliului de miniștri referitor la această chestiune a apărut în „Monitorul Oficial” dela 9 art. și prin el Ministerul de finanțe a fost autorizat să încheie următoarele convențiuni:

Cu Banca „Patria” din Blaj o convențiune pentru preluarea de către stat a unui portofoliu imobilizat la Banca Națională, în sumă de Lei 20.600.000.

Banca „Patria” va rambursa statului această sumă, precum și dobânda respectivă, în anuități egale, în termen de 25 ani.

Banca „Patria” se obligă să nu perceapă dela debitorii constituind portofoliul preluat de stat, până la completa lui lichidare, o dobândă mai mare de 12 la sută pe an, franco de orice comision.

Pentru supravegherea îndeplinirii obligațiilor luate prin convențiune și până la data expirării acestei convențiuni, Ministerul de finanțe va putea numi un censor având atribuțiunile de președinte al comitetului de cenzori, al cărui mandat va fi reînnoit din trei în trei ani.

Cu societatea anonimă „Intreprinderile Forestiere Române” din Cluj, convențiunea de preluare din partea statului a unui portofoliu imobilizat de Lei 37.806.500 portofoliu scontat la Banca Națională a României 19.806.500 Lei direct și 18.000.000 Lei prin Banca Agrară din Cluj.

Intreprinderile Forestiere Române vor rambursa suma de mai sus, împreună cu dobânzile respective, în termen de 18 ani, în 15 rate anuale.

Pentru garantarea acestei creanțe, Intreprinderile Forestiere Române vor constitui în favoarea statului un gaj pe întreg material lemnos aflat pe domeniul Cloșani (jud. Mehedinți), și pe calea ferată pe domeniul Valea Drăganului (comuna Poem, jud. Cluj), scoțându-se Banca Agrară din gir pentru portofoliul prezentat prin intermediul acestora.

Intreprinderile Forestiere Române se obligă să nu perceapă dela debitorii constituind portofoliul preluat de stat, o dobândă mai mare de 12 la sută anual, franco de orice comision.

Cu Banca „Izvorul“ din Alba-Iulia, o convențiune pentru preluarea de către stat a unui portofoliu imobilizat la Banca Națională, în sumă de 20,911.500 Lei.

Banca „Izvorul“ va rambursa statului această sumă, precum și dobânda respectivă, în anuități egale, în termen de 25 ani.

Banca „Izvorul“ se obligă să nu perceapă dela debitorii constituind portofoliul preluat de stat până la completa lui lichidare, o dobândă mai mare de 12 la sută pe an, franco de orice comision.

Pentru supravegherea îndeplinirii obligațiilor luate prin convențiune și până la data expirării acestei convențiuni Ministerul de Finanțe, va putea numi un censor, având atribuțiunile de președinte al Consiliului de cenzori al cărui mandat va fi reînnoit din trei în trei ani.

Ne bucurăm că, în fine s'a făcut un pas hotărâtor în această chestiune, trăgănată timp atât de îndelungat și ne exprimăm speranța, că în curând vor ajunge în baza definitivă a acțiunii de asanare și băncile: „Victoria“, „Timișana“, „Bihoreana“ și Cassa de păstrare Săliște etc., a căroră asanare nu este de mai puțin interes din punct de vedere economic general.

Situația.

Moartea regimului național-țărănist a fost foarte ușoară, nici opinia publică și nici chiar factorii partidului lui nu au fost prea emoționați de aceasta. Singurii cari se zice că ar fi făcut reproșuri dlui prim ministru Mironescu că nu s'a ținut bățos în șeaua puterii a fost dl Madgearu. Aceasta a făcut-o gelos fiind de enormele legi și instituții create de Dsa pentru fericirea țării. Se vede că pentru salvarea acestora a pretins conducerii partidului să susțină ideea de continuitate în cele economice. Interesantă mai este și dorința exprimată într'o ședință a comitetului executiv al partidului de către dl Iunian, ca conducerea să fie trează la orice angajament ce s'ar lua pentru viitor să nu periclitizeze unitatea partidului. Aceasta însemnează vorba românului „După ploaie, căciulă de oate“.

Cu toate că momentan toată lumea răpiti de valul de nemulțumire ce ne stăpânește înjură — poate pe bun drept — guvernarea național-țărănistă, nu-i permis să ne lăsăm cu totul răpiți de acest curent. Trebuie să facem o distincție între marele partid național-țărănesc și guvernul emanat din el.

Partidul național-țărănesc a fost un strașnic instrument de luptă contra tendinței, de a se încetățeni și în România nouă, apucăturile politice practicate în România veche, partidul național-țărănesc a dovedit, că și în România combinațiile politice dacă erau să aibe temei trebuie să se bazeze pe încrederea obștească și nu pe sforării de culise, partidul național-țărănesc a eliberat Coroana de sub influența forțelor oculte ce o inspirau în trecut, dându-i puterea și splendoarea ce o are azi.

Dacă dl Maniu a știut să înjghebeze acest partid și a avut enorma putere și energie să-l conducă la victorie, nu-i de loc de vină dacă ajungând la putere nu au avut acelaș noroc. În luptă pentru ideal cu toții erau uniți. Ajungând la ciolan s'a dovedit că între ei sunt enorme deosebiri de concepții și chiar de interese. Și după cum soldaților cari după lupte crâncene ajungând pe teren inamic ei se iartă dacă fac stricăciuni, tot astfel trebuie să avem îndurare față de unii dintre naționali țărăniști, cari poate din groază de sărăcie au căutat pe orice cale să facă rost de ceva bani albi pentru zile negre.

*

Sunt 10 zile de când dl Titulescu este încredințat cu formarea guvernului. Nizuințele Dsale sunt zadarnice, deoarece din capul locului a voit să pună mână pe putere nu în virtutea încrederii obștești, ci prin compromisuri scoase mai mult din cazanul satanei. Dsa nu a voit să se țină pe deasupra ca un arbitru al situației, ci folosindu-se de împrejurări a voit să devină politician profesionist — șef de partid — creindu-și în dauna celorlalți partid nou. Rezultatul este că, tot urmele vor decide cui îi revine puterea. Așa este și firesc.

*

Bursa nu stă nici ia moartă în fața noiei situații. În primul rând legea cametei ia adus oarecare apă la moară. A venit apoi însărcinarea dlui Titulescu care se știe este un aderent al impozitului pe capital. Astfel de aproape o lună târgul rentelor este enorm de animat în dauna târgului de acțiuni. Animația aceasta cu deosebire în ultima săptămână a fost foarte pronunțată.

Nu-i exclus ca după potolirea patimilor politice și revenirea la viața obișnuită să avem parte de o reacțiune în jos, care va cauza din nou la o mulțime de lume pagube însemnate.

București.

REMIZIER.